

# We zullen juf eens een lesje leren

**Woedende ouders die de leerkracht in de hoek drijven, rechtszaken tegen de school – ouders worden steeds mondiger. Bericht vanuit de basisschool, bij het begin van het nieuwe schooljaar.**

ASTRID VAN UNEN

**E**en vader die tegen de schooldirecteur bij elk weerzien met felle ogen een vermanend wijsvingertje opheft met de toevoeging: "En mijn zoon blijft niet zitten." Het is één van vele voorbeelden uit de onderwijspraktijk. Intimiderend en conflictueus gedrag van ouders lijkt zich in de laatste tien jaar vaker voor te doen. Ook via de wet nemen vaders en moeders meer het heft in eigen handen. Ze kennen de weg naar de medezeggenschapsraad of het schoolbestuur en schromen steeds minder het pad naar de rechter te kiezen. In 1997 ging het in de rechtszaal nog om een gehandicapt kind waarvan de ouders wilden dat het naar de reguliere basisschool ging. Vorig jaar achtte een ouderpaar hun kleuter zo begaafd dat die wel een groep kon overslaan, terwijl de school haar emotioneel nog niet rijp vond voor het abc of de tafel van vier. Dit jaar speelden twee zaken voor de rechter om een vier- of vijfdaagse schoolweek af te dwingen. In alle gevallen werden de gedaagde scholen in het gelijk gesteld. Eenmaal wonnen ouders de rechtszaak, toen ze de kosten van de bijlessen wilden verhalen op een montessorischool, omdat

die verantwoordelijk was voor de leerachterstand van hun kind.

Heerste de leerkracht vroeger als een koning in zijn eigen klas, tegenwoordig is als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen de rol van begeleider meer gewenst. Die trend breidt zich uit naar de mondig geworden ouders. Leerkrachten moeten meer klantgericht gaan werken, vinden deskundigen die het personeel voor de klas begeleiden. Het is een tijd van participatie, van meedenken en vooral samenwerken. Want tijdens contactavonden wordt door ouders meer gevraagd, onderhandeld en bestreden. Inge Braam, leerkracht in Arnhem en freelance docente op een pabo in Arnhem, moet daar soms van zuchten. Zij zegt dat er op zich niks mis is met die maatschappelijke ontwikkeling. "Ik ben geen alwetende leerkracht en ik kan goed leven met weerwoord. Maar het gaat vaak om de manier waarop ouders reageren. Daar heb ik heel erg aan moeten wennen."

Ouders spreken tijdens contactavonden zelf hun vermoeden uit over vermeend ADHD of hoogbegaafdheid van hun kind en vragen om een onderzoek. "Ze zetten de laatste jaren heel hoog in," vindt Braam. "Tien jaar gele-

den zagen ouders beter wat er in hun kind zat: het heeft dat niveau en het zou prima op die plek aan de slag kunnen. Nu willen ze dat hun kind hoger terecht komt dan zichzelf. Ze willen een perfect kind en ze kijken meer naar wat het niet dan naar wat het wel kan."

Als Braam een onderzoek overbodig acht, dreigen heftige discussies. Ouders houden vast aan hun eigen beleving, want ze hebben een testje in zeven stappen gedaan dat in een tijdschrift stond of herkennen in teksten op internet alle signalen van de vermeende afwijking. "Toen ik in het begin met die discussies werd geconfronteerd, dacht ik: wie is hier nou eigenlijk de deskundige? Ik kon er van pure verbazing door van m'n stoel glijden. En dan die verwijten van ouders: jullie zien ook helemaal niets." Regelmatig deugt de school niet of is de leerkracht opeens een onbenul. "Het maakt niks meer uit wat je dan als leerkracht zegt; ze lopen gewoon zelfstandig naar de interne begeleider en vragen een onderzoek aan."

Onderzoek is niet altijd in het belang van het kind, stellen leerkrachten. Het wordt onderworpen aan talrijke testen en krijgt zelf de indruk dat er wel iets erg mis moet zijn. Ook eisen ouders vaker tegen het advies van de school in dat hun kind toch over mag naar de volgende klas. Het gevaar van faalangst nemen ze op de koop toe. Dreigen met de rechter of het kind van school nemen wint ook aan populariteit.

Braam schrijft onder het pseudoniem *Lachesis columns* over haar onderwijservaringen in Het Onderwijsblad, tijdschrift van de Algemene Onderwijsbond. In haar bundel *Ik sta er alleen voor* kreunt ze regelmatig over de betweterigheid en impulsiviteit van ouders. "Mevrouw M. is leesmoeder. In die hoedanigheid kreeg ze een aantal leerlingen

Inge Braam

onder haar hoede die niet vlot lezen. Bij het hek deed zij aan iedereen die het maar horen wilde, uitgebreid kond van haar ervaringen met deze leerlingen. Dat schoot een toevallig meeluisterende moeder in het verkeerde keelgat. Zij deed haar beklag bij ons. (-) Mevrouw M. ontstak in grote woede. Vanaf dat moment maakte zij bij het hek nog veel meer informatie wereldkundig. Verzonnen informatie, rellerige informatie – de kwade dampen sloegen er elke dag vanaf. Alle pogingen om deze stokebrand tot inkeer te brengen, mislukten jammerlijk. Zij groef zich steeds meer in. Op een dag had zij zich voorgoed onmogelijk gemaakt. Zelfs de ouders bij het hek keerden zich tegen haar. Zij nam haar kind





KOOS GROENWOLD / APA FOTO

van school. Het kind zelf wist echter van niets en kreeg geen gelegenheid om afscheid te nemen. Haar moeder vond het kennelijk van meer belang de school een lesje te leren.”

**Y**vonne Bastiaan, leerkracht en intern begeleider op een school in Almere, heeft soortgelijke verhalen. Ze merkt dat ouders zichzelf heel deskundig vinden. “Berichten in de krant dat mensen met een verkorte opleiding al voor de klas kunnen staan, bevorderen dat. Zelfs ouders mogen tegenwoordig voor de klas worden ingezet. Maar onderwijs geven is kennis overbrengen. Daar moet je wel een bepaalde methodiek voor kennen.”

Soms komt het tot verbluffende onthullingen op het

schoolplein, zegt Bastiaan. Op de vraag hoe het toch komt dat een kind zijn huiswerk voor aardrijkskunde nooit maakt, antwoordt de moeder: “O, dat hoeft-ie van mij niet te leren. Ik vind dat vak zo’n onzin. Wat heeft hij er nou aan om al die landen in Amerika te kennen?” Een waarschuwing dat er dan een onvoldoende in de lucht hangt, wordt met schouderophalen beantwoord. “Dan richt ik mijn aandacht verder maar op het kind in de hoop hem te motiveren, want hij heeft het toch echt nodig.”

De Almerer school staat in een buurt met veel eenoudergezinnen en nogal wat sociale problematiek. Minstens één keer per jaar is er een incident op school met een ouder die met veel stampeij verhaal pro-

beert te halen. Vlak voor de zomervakantie stormde een woedende vader de school binnen en dreef een leerkracht in de hoek, omdat hij niet had ingegrepen in een conflict. Bastiaan sprong ertussen en stuurde de vader naar huis om af te koelen. Een paar dagen later vond een gesprek plaats, waarin de vader op joviale toon meedeelde dat hij het de leerkracht alweer vergeven had. Bastiaan maakte de vader duidelijk dat dit soort acties niet gewenst zijn binnen de school.

“Een paar jaar geleden zat ik de helft van de tijd te bemiddelen. Het was een periode dat sommige ouders vol agressie tegenover leerkrachten zaten. Mannen kwamen met veel machtsvertoon de school binnen en vrouwen lie-

---

**‘Tien jaar geleden zagen ouders beter wat er in hun kind zat: het heeft dat niveau en zou prima op die plek aan de slag kunnen. Nu willen ze een perfect kind en kijken ze meer naar wat het niet dan naar wat het wel kan.’**

---

► ten vrijelijk scheldkanonnades horen. In die tijd dacht ik wel: wat heb ik toch een rotvak." Nu de school ook kinderen van naburig gelegen wijken met koopwoningen trekt, lijkt het tij te keren. Negentig procent van de ouders, schat Bastiaan, is coöperatief en voor rede vatbaar. De rest vraagt om bemiddeling en geduld. Bastiaan blijft echter begrip houden voor lastige ouders. "Sinds ik zelf moeder ben, ken ik ook de andere kant. Het kind is toch het apengatje voor de ouder. Daar wil je het allerbeste voor."

Een algehele klacht in het onderwijs luidt dat ouders minder betrokken zijn bij de school. Lees- en overblijfmoeiers zijn moeilijker te vinden, omdat vrouwen vaker een betaalde baan hebben. Die emancipatie is misschien positief, maar het aantal contacten tussen ouders en leerkrachten neemt af en daarmee wordt de afstand tussen beiden groter. Bastiaan benadrukt echter dat ouders en leerkrachten allebei verantwoordelijk zijn voor een succesvolle samenwerking door wederzijds respect en vertrouwen te tonen.

**E**en stelling die ook Noëlle Pameijer, kinder- en jeugdpsychologe, aanhangt. Ze werkt in het speciaal onderwijs in Hilversum en schreef met een collega een boek over handelingsgerichte diagnostiek. Interne begeleiders die onderzoek doen naar leer- of gedragsproblemen van kinderen, horen zoveel mogelijk de ouders en de leerkracht in dit proces te betrekken. Ook Pameijer bemiddelt regelmatig in conflicten tussen scholen en ouders. Een kind gedraagt zich thuis anders dan op school en daarom hebben wellicht allebei de partijen gelijk, is haar uitgangspunt. "Als een leerkracht spreekt over lastige ouders, moet hij misschien

pas op de plaats maken. Hij kan zich afvragen waarom deze ouders zo reageren en proberen beter te communiceren." Toch weet ze de kenmerken van lastige ouders moeiteeloos op te sommen: ze spreken te weinig waardering voor de leerkracht uit, ze houden vast aan hun eigen visie en willen niet samenwerken. "Maar soms begrijp ik dit gedrag, als de school de ouders niet serieus neemt. Daarop kan veel fout lopen."

Echt ernstige conflicten met ouders noemt ze incidenteel. Tijdens een huisbezoek werd ze eens bedreigd door een vader, die haar bezwoer haar huis te zullen verbouwen met haar gezin erbij, als ze zou doorgaan met haar onderzoek naar het welzijn van zijn kind. "Een onaangename ervaring, maar ik was erop voorbereid. Ik had mijn mobiele telefoon bij me, maar zal de volgende keer zeker een collega meenemen. Misschien klinkt het soft, maar ik geloof dat zoiets voortkomt uit frustratie en onmacht." Het betreffende kind kreeg ze niet meer op de rails, daar moest de Raad voor de Kinderbescherming aan te pas komen.

Van alle adviezen die Pameijer verstrekt, wordt ongeveer tachtig procent door de ouders overgenomen. De overige twintig procent vraagt om soms maandenlange onderhandelingen. Gespreksvaardigheden komen hierbij zeer wel van pas. Vooral interne begeleiders moeten hierin volgens de psychologe goed worden opgeleid. "Iedereen die slecht nieuws over zijn kind hoort, toont weerstand: het is niet waar, het ligt aan de ander, niet aan ons. Daar moet je mee leren omgaan." Ouders die intimideren of naar de rechter stappen, reageren niet adequaat op conflicten, zegt ook Pameijer. In het belang van het kind is het in elk geval maar zelden. ▀

## Proces zonder vrede

### De Palestijnse leiders roepen 13 september geen staat uit, en het vredesproces sleept zich voort zonder dat het tot vrede leidt.

#### Daar is een goede reden voor.

HANS JANSEN

**Z**oals Frankrijk en Duitsland de Europese Unie domineren, zo domineert Egypte de Arabische wereld. Als Egypte tegen vrede met Israël is, kan er geen Israëliisch-Arabisch vrede komen. Daar is Amerika al jarenlang van overtuigd, en dus moedigt Amerika Egypte aan om een positieve grondhouding aan te nemen tegenover het vredesproces.

Egypte is bereid zo'n houding aan te nemen, maar wil daar een beloning voor ontvangen. Die krijgt het. Sinds de Egyptische president Sadat in 1977 op bezoek is geweest in Jeruzalem, heeft Egypte onvoorstelbare bedragen aan hulp van de Verenigde Staten ontvangen. Duizenden miljoenen – voedselhulp, wapenhulp, projecthulp en andere hulp. Wie de cijfers bekijkt, duizelt het van de nullen.

Toch gaat het om bedragen die de Verenigde Staten makkelijk vol kunnen houden. Het gaat slechts om procenten van de totale hulpbegroting. Bovendien, oorlog voeren zou waarschijnlijk veel duurder uitkomen.

Voor de Verenigde Staten mogen de sociale gevolgen van al deze miljoenen te verwaarlozen zijn, voor Egypte zijn ze dat niet. Duizelingwekkende hoeveelheden hulpgeld druipen van boven naar beneden, en worden vanuit het inefficiënte Egyptische overheidsapparaat ver-

deeld. De geldvloed en de manier waarop het geld gedistribueerd wordt, voorkomen uiteraard dat er serieuze zakelijke oppositie ontstaat, want niemand wil zichzelf buiten het bereik van deze douche van geld stellen.

Toch worden de groei en de opkomst van het plaatselijke islamitisch fundamentalisme niet belemmerd door de Amerikaanse geldvulkaan die over Egypte heen stroomt – integendeel.

Al deze superhulp tast het gevoel van eigenwaarde aan, wat onder brede lagen van de Egyptische bevolking tot eigenaardige psychologische en religieuze reacties leidt – niemand kan lang zonder gevoel van eigenwaarde. Een beleid dat mensen hun eigenwaarde afpakt, leidt tot het verzinnen van rare verhalen die de eigenwaarde moeten herstellen. Er leeft in Egypte dan ook brede irritatie over het Amerikaanse optreden in het Midden-Oosten, en er doen ideologische visioenen de ronde.

De Egyptische beleidsmakers daarentegen weten niet precies hoe ze zonder die Amerikaanse hulp de snel groeiende Egyptische bevolking moeten voeden. Ze zijn in hun nopjes met een langlopend vredesproces, en bang voor de gevolgen die het sluiten van een vrede zou kunnen hebben voor de toevloed van hulp aan hun land. Het vredesproces zal dan ook niet tot vrede leiden. ▀